

Szöveg címe: Az ázsiai elefánt

Forrás: <http://hu.wikipedia.org/> és <http://www.sulinet.hu/>

Kép forrása: <http://www.sxc.hu>, szabadon használható fotók.

Szövegtípus: magyarázó szöveg

Szöveg olvashatósága: közepes nehézségű

Kérdések nehézsége: könnyű, közepes, nehéz

Javasolt felhasználás: 4–6. évfolyam.

Az ázsiai elefánt

1. Két elefántfaj létezik: az ázsiai és az afrikai. Az ázsiai elefánt hatalmas termetű állat, de valamivel kisebb, mint Afrikában élő rokona. Sokaknak nehézséget okoz megkülönböztetni az afrikai elefánttól, pedig nem nagy ördögösség. Az ázsiai elefánt fülei – a testmérethez viszonyítva is – sokkal kisebbek. Az ázsiai elefántnak csak egy fogóujj van az ormánya végén, az afrikainak kettő. Az afrikai elefántok közül a hímek és nőstények egyaránt hatalmas agyarral rendelkeznek, viszont az ázsiai nőstény elefántok agyara szinte nem is látható.
2. Az ázsiai elefánt – amint a neve is mutatja – Ázsiában él. Egykor Mezopotámiában, Perzsiában (a mai Irak területén), sőt Észak-Kínában is élt hatalmas és összefüggő elterjedési területen. Manapság azonban csak Indiában, az Indokínai-félszigeten és Szumátra szigetén fordul elő, egymástól elszigetelt élőhelyeken. Jelenleg 13 ázsiai országban tartanak nyilván vadon élő elefántokat, számukat összesen 35-55000-re becsülik. A fajt sokan nevezik indiai elefántnak, de ez nem helyes, hiszen ez az elnevezés valójában az ázsiai elefánt három alfajának egyikét jelöli.
3. Az elefántok egyik legfeltűnőbb jellegzetessége az ormány, amely az orr és a felsőajak összenövésével alakult ki. Az elefánt számára ez nemcsak légző- és szaglószer, hanem fogóeszköz is, sőt iváskor is nagy hasznát veszi. Az ormány csupa izom, bármerre hajlékony, ugyanakkor az elefánt képes összehúzni és kinyújtani azt.
4. A Budapesti Állatkertben az 1866-os megnyitáskor ugyan még nem voltak elefántok, az 1870-es években azonban már több példányt is bemutatottak. Volt idő, amikor egyszerre mindkét elefántfajt láthatta a közönség, a századforduló óta azonban csak ázsiai elefántok képviselték az elefántféléket Budapesten.

1. Mire használja az elefánt az ormányát?

Helyes válasz:

- Ezzel vesz levegőt, szagol, fog, iszik.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. Az instrukcióban megadott tartalmi elem visszakeresése. A tanuló válaszában a 3. bekezdésben olvasottakat sorolja fel.

Nehézség: könnyű.

2. Miért NEM helyes az ázsiai elefántot indiai elefántnak nevezni?

1-es kód: A tanuló válaszában utal a 2. bekezdés utolsó mondatára: „A fajt sokan nevezik indiai elefántnak, de ez nem helyes, hiszen ez az elnevezés valójában az ázsiai elefánt három alfajának egyikét jelöli.”

- Azért, mert ez az ázsiai elefántnak csak egy alfaja.
- Azért, mert az ázsiai elefánt nem csak Indiában él.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. Az instrukcióban megadott tartalmi elem visszakeresése. A kért magyarázat itt nem ok-okozati viszonyt fed, a tanuló feladata a 2. bekezdés végén olvasható információ azonosítása.

Nehézség: könnyű.

3. Mióta vannak a Budapesti Állatkertben elefántok?

1-es kód: az 1870-es évektől kezdődően.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

A tanuló helyesen azonosítja a 4. bekezdésben található információt.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. Az instrukcióban megadott tartalmi elem azonosítása.

Nehézség: könnyű.

4. Miféle elefántok élnek napjainkban a Budapesti Állatkertben?

1-es kód:

- Csak ázsiaiak.
- Ázsiaiak.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés. A tanuló helyesen azonosítja a 4. bekezdésben található információt.

Nehézség: könnyű.

5. IGAZ vagy HAMIS? Vizsgáld meg a mondatokat, és aláhúzással jelezd a véleményedet!

Az afrikai elefánt füle a testéhez képest is kisebb, mint az ázsiai elefánté. IGAZ/HAMIS

Jelenleg 13 ezer elefánt él az ázsiai országokban. IGAZ/HAMIS

Az ázsiai elefánt hatalmasabb az afrikainál. IGAZ/HAMIS

Az ázsiai elefántnak több alfaja is van. IGAZ/HAMIS

Az Indokínai-félszigeten ma is élnek elefántok. IGAZ/HAMIS

1-es kód: HAMIS, HAMIS, HAMIS, IGAZ, IGAZ

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ-visszakeresés, tájékozódás a szövegben. Tartalmi elem igazságtartalmának elbírálása. A feladatmegoldást megnehezíti, hogy a tanulónak nem egy szövegrészben található opciókat kell elbírálnia.

Nehézség: közepesen nehéz.

6. Hogyan változott az idők során az ázsiai elefántok élőhelye?

2-es kód: teljes válasz: A tanuló kiemeli a szövegből az élőhely földrajzi helyére ÉS jellegére vonatkozó megállapításokat.

- Ma már máshol élnek. Megváltozott az élőhelyük is, nem összefüggő területeken élnek.
- Más országokban és sokkal kisebb területeken élnek.

1-es kód: részleges válasz: A tanuló kiemeli a szövegből az élőhely földrajzi helyére VAGY jellegére vonatkozó megállapításokat.

- Ma már nem élnek a régi Perzsia területén.
- Már nem hatalmas és összefüggő területen élnek.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: értelmezés, folyamat megértése. Az olvasottak összevetése az instrukcióban megadott szempontok alapján.

Nehézség: közepesen nehéz.

7. Melyik két bekezdésben olvashatunk az elefánt ormányáról? Karikázd be az igaz állítás betűjelét!

- A: Az 1. és a 2. bekezdésben.
- B: A 2. és a 3. bekezdésben.
- C: Az 1. és a 3. bekezdésben.

D: A 2. és a 4. bekezdésben.

1-es kód: C

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: lényegkiemelés. A tanuló helyesen ismeri fel (kapcsolja össze) a két bekezdést azok tartalmi elemei alapján.

Nehézség: közepesen nehéz.

8. Foglald össze röviden, mi az 1. bekezdés mondanivalója, lényege!

2-es kód: komplex válasz: A tanuló válaszában leírja, hogy a bekezdés célja a két elefántfaj közötti különbségek leírása. A diák általánosít.

- Leírja, miben más a két elefántfaj.

1-es kód: minimális válasz: A tanuló válaszában leírja, hogy a bekezdés célja leírni a két elefántfajt. A diák konkrétumokat emel ki, DE nem vész el a részletekben.

- Két elefántfajt ír le.
- Megtudjuk, hogy mekkora a kétféle elefánt, és milyen az ormányuk.

0-s kód: túl általános, homályos válasz:

- Bemutatják az elefántokat.
- Az elefántokról írnak.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: értelmezés, szintetizálás. A tanuló helyesen összegzi a bekezdés tartalmi elemeit.

Nehézség: közepesen nehéz.

9. Az alábbi kérdések melyikére NEM kapunk választ a 2. bekezdésből?

Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

- A: Hol éltek régen az ázsiai elefántok?
- B: Mely 13 országban élnek ma Ázsiában elefántok?
- C: Körülbelül hány ázsiai elefánt él ma vadon?
- D: Miben változott meg az elefántok élőhelye?

1-es kód: B

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: értelmezés, lényegkiemelés. A tanuló feladata azonosítani azt az opciót, melyre NEM talál választ a szövegben. A műveletsor elvégzéséhez a tanulónak az egyes opciókat össze kell vetnie az adott bekezdés tartalmi elemeivel.

Nehézség: közepesen nehéz.

10. Melyik mondat foglalja össze legjobban a 3. bekezdés tartalmát?

Karikázd be a helyes válasz betűjelét!

A 3. bekezdés leírja, hogy:

- A: miből alakult ki az elefántok ormánya.
- B: mire használja az ormányát az elefánt.
- C: mit kell tudni az elefántok ormányáról.
- D: mit eszik egy vadonban élő elefánt.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

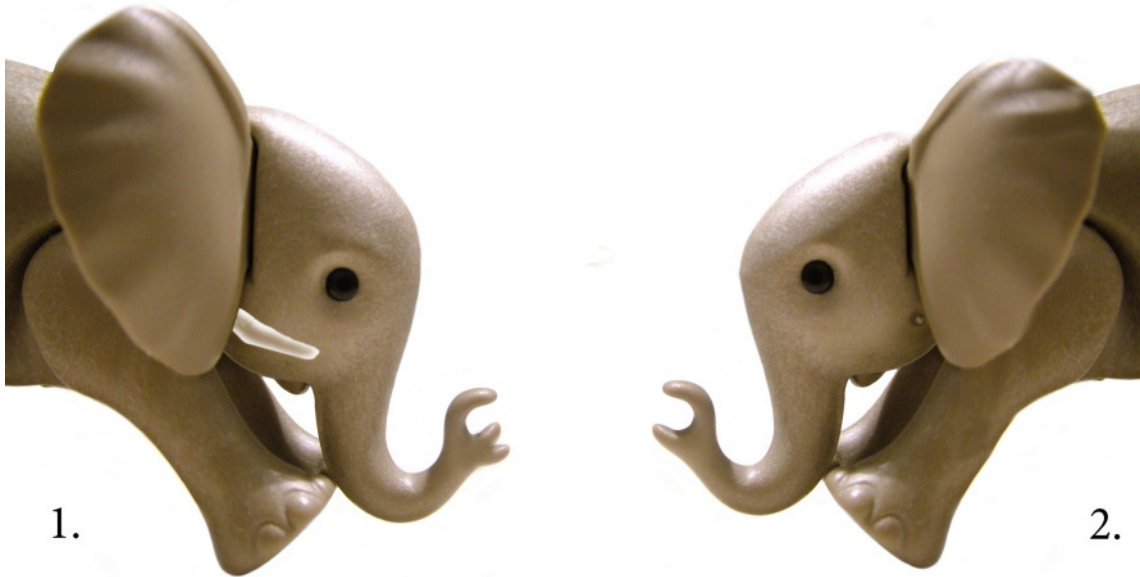
9-es kód: Nincs válasz.

1-es kód: C

Szövegértési művelet: lényegkiemelés. A tanuló felismeri a bekezdés tartalmát helyesen összegző opciót. Az A és B részleges válasz, a D nem odaillő válasz.

Nehézség: közepesen nehéz.

11. Melyik az ázsiai elefánt a kettő közül? Indokold meg válaszodat!

1-es kód: A 2-es az ázsiai, mert:

- Kisebb a mérete.
- Kisebb a füle.
- Nincs agyara/alig látszik az agyara.
- Az ormányán csak egy fogóujj van.

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: információ felhasználása új feladathelyzetben. A szöveg tartalmi elemeinek összevetése a grafikai elemekkel, a két állat képen látható jellemző jegyeinek összevetése az írott szöveggel.

Nehézség: közepesen nehéz.

12. Milyen ismeretekre NEM volt szüksége a szerzőnek e cikk megírásához?

A: Biológiai.

B: Informatikai.

C: Földrajzi.

D: Történelmi.

1-es kód: B

0-s kód: Hibás, nem odaillő válasz.

9-es kód: Nincs válasz.

Szövegértési művelet: értelmezés. A tartalmi elemek mögötti háttértudás elbírálása.

Nehézség: nehéz.